

Vuk'uzenzele

O e tlisediwa ke Dithhaletsano tsa Puso (GCIS)

English/Setswana

Motsheganong 2022 Kgatiso 1

Go thusa KZN le Kapa Botlhaba mo go gogo-Iweng ke Merwalela

Photo by GCIS

Allison Cooper

Puso e tlie go thusa baagi ba kwa KwaZulu-Natal le

Kapa Botlhaba ka go aga sešwa matshelo le matlo a bona morago ga merwalela e e sa tswang go feta le go tlogela dintsho le tshenyo mo

diporofenseng tsoopedi.

Moporesidente Cyril Ramaphosa o rile Lefapha la Matlotlo a Bosetšaba le tla dira gore go nne le madi

Moporesidente Cyril Ramaphosa o etela batho ba ba amilweng ke merwalela kwa KwaZulu-Natal.

a a tla dirisediwang dikgato tsa namolo go thusa bao ba amilweng ke merwalela.

"Tona ya Matlotlo o boletse gore go na le diranta di le

bilione o le mongwe tse di ka dirisiwang ka gangwe," ga rialo Moporesidente.

Moporesidente Ramaphosa gape o tla ya go Palamente go kopa didiriswa tsa tla-leletso.

Puso e dira mmogo le Letlole la Tshwaraganelo, lekala la poraefete le mekgatlho e e seng ya puso le e e ikaegileng ka baagi go thusa batswase-tlhabelo.

Letlole la Tshwaraganelo le tla tlhoma akhaonto ya banka eo e tla dirisiwang ke baneedi ba Aforika Borwa le ba boditšhaba go thusa mo dikgatong tsa namolo go mathotlhabelo a merwalela.

Puso gape e tla tlamela ka diboutšhara go thusa malapa go aga sešwa dikarolo tse di senyegileng tsa matlo, go bua jalo Moporesidente.

"Tekolo e e feletseng ya ditshenyegelo tsa ditšelete tse di bakilweng ke merwalela eno e santse e tla dirwa, fela go a bonala gore e tla fitlha go dibilione tsa diranta go aga sešwa mafaratlhathla le tatlhiegelo ya tlhagiso."

O tlaleleditse ka gore madi a a beetsweng thoko a batswasetlhabelo ba merwalela a tshwanetse go fitlha go bao ba a tlhokang go gaisa.

"Go tla nna botlhokwa, jaaka re simolola tiro eno,

E tswelela mo go tsebe 2

Hemofilia e ka alafiwa

Tsebe 10

Lwantsha bosenyi, e seng batswakwa

Tsebe 3

Go buisa Vuk'uzenzele tsenya epe ya GOVAPP e o ka e fitlhelang mo go:

Morago o batle SA Government mo go Google playstore

IKGOLAGANYE LE RONA MO GO

Vuk'uzenzele

@VukuzenzeleNews

Diwebesaete ke: www.gcis.gov.za
www.vukuzenzele.gov.za

Imeile ke: vukuzenzele@gcis.gov.za
Tel: (+27) 12 473 0103

Tshedimosetso House:

1035 cnr Frances Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 00083

VUK'UZENZELE KE MAHALA, GA E REKISIWE

E tswelela go tswa mo go tsebe 1

gore didiriswa tsotlhe tse re di kgobokanyang di diresediwa maikaelelo ao di kgobokantsweng ka ntlha ya ona le go fitlhelela baa-mogedi ba ba umakilweng.

Ga go ne go nna le phathla ya bonweenweee, tsamaiso e e botlhaswa kgotsa bobodu ba mofuta ope.

Dikgato tse tharo tsa tsibogelo

Moporesidente Ramaphosa o rile puso e tla tsibogela matlhotlhaphelo ka dikgato di le tharo.

E tla tsepamisa mogopolgo namolo ya ka bonako ya batho, e netefatsa gore mongwe le mongwe yo o amegileng o babalesegile le go nna le ditlhoko tsa motheo.

"Sa bobedi, re tla tsepamisa mogopolgo mo go tlhomamiseng le mo go busetseng seemo mannong, go naya batho bao ba latlhegetsweng ke magae matlo le go busetsa tlameloya ditirelo," a rialo.

Sa boraro, re tla tsepamisa mogopolgo go kagosešwa," a rialo.

Kgato ya kagosešwa le go aga e tla akaretsa kago ya matlo mo mafelong a a siametseng go aga.

Lefapha la Mafelobonno a Batho le setse le simolotse ka tshekatsheko ya ditsenyegelo go matlo go ralala porofense.

"Tiro ya ka bonako ke go batlela batho bao ba tlogidisitsweng magae a bona ke merwalela manno mme dipaakanyo tsa go tlama ka diyuniti tsa nakwano tsa bonno di setse di tsweletse," ga rialo Moporesidente Ramaphosa.

Lefapha la Ditiro tsa Setshaba le Mafaratlhaphela le batlana le lefatshe la puso leo le leng maleba go ka dirisediwa khudugelo.

Tshenyo e e tseneletseng

Dipula di bakile tshenyo e e tseneletseng go matlo;

dikgwebo; ditsela le maborgo; metsi, motlakase, mafaratlhaphela a seporo le a tlhaletsano. Dikolo, mafelo a boitekanelo, diteisene tsa mapodisa le dikgotlatshekelo tsa bommagiseteraa le tsona di amegile, gammogo le ditlamelo tsa lookwane le dijo.

"Go lekanyeditswe gore go amegile barutwana ba feta 270 000, mme dikolo di feta 600 di senyegile, di le 16 tsa tsona ga di kgone go fitlhelela ka ntlha ya go senyega ga ditsela le maborgo a lebisang koo.

"Mafelo a boitekanelo a botlhe a le 66 a amegile, le fa tota go nnile le kgoreletso e e kwa tlase ya ditirelo tsa boitekanelo go bontsi ba didika tse di amegileng," go rialo Moporesidente.

Tiro e kgolo e setse e tsweletse go busetsa ditirelo tsa motheo mo dikgaolong tse di farologaneng tsa KZN.

Batho ba feta 400 ba latlhegetswe ke matshelo a bona kwa KZN mme bontsi jwa batho ba santse ba latlhigile.

Go begilwe loso lwa motho a le mongwe kwa Kapa Botlhaba.

Matlo a feta 4 000 a senyegile mme a le 8 300 ga a senyega gotlhelele, mme seo se tlogela batho ba le 40 000 ba sena matlo.

Moporesidente o rile Tirelo tsa Sepodisi sa Aforika Borwa (SAPS) le Sesole sa Tshireletso sa Aforika Borwa (SANDF) ba ntse ba eteletse pele dikgato tsa patlo le phalo.

Seno se akaretsa go romelwa ga badiri ba SAPS, ditlhophpha tsa bathumi le mekorwana e e farolaganeng, dihelikoptara le difofane tse dinnye go ya go bontsi ba dikgaolo tse di amegileng.

"Sefofane go tswa kwa SANDF se ntse se dirise-diwa go falosa le go isa ditlamelo tsa namolo - tse di jaaka dijo, metsi, ditente le dikobo - go batho ba ba kwa mafelong a a sa kgoneng go fitlhelela.

Dipula di bakile tshenyo e e tseneletseng go matlo; dikgwebo; ditsela le maborgo; mafaratlhaphela a metsi le motlakase.

"Ke neile SANDF tetla ya go tlisa badiri ba bangwe, budutelo ba metsi le ditlamelo tsa phepafatso le ditlhophpha tsa baenjeneri go thusa ka go busetsa tirelo ya motlakase le metsi," Moporesidente a rialo.

Mafapha a puso kwa maemong a bosetshaba le a porofense; bommasepala; mekgatlo e e seng ya puso le dikgwebo di ntse di neelana ka didiriswa tsa motheo tsa namolo tse di jaaka dijo, dikobo, dimaterase, diaparo, melemo

ya malwetsi a a sa foleng, dilwana tsa go tlapha le didiriswa tsa go apaya.

Go sa le gale Kabinete e ne ya goelets Maemo a Naga a Matlhotlhaphelo go tsibogela merwalela.

Moporesidente o tlhalositsi merwalela jaaka matlhotlhaphelo a a tlhokang "dikgato tsa namolo tse di tseneletseng e bile di le bonako."

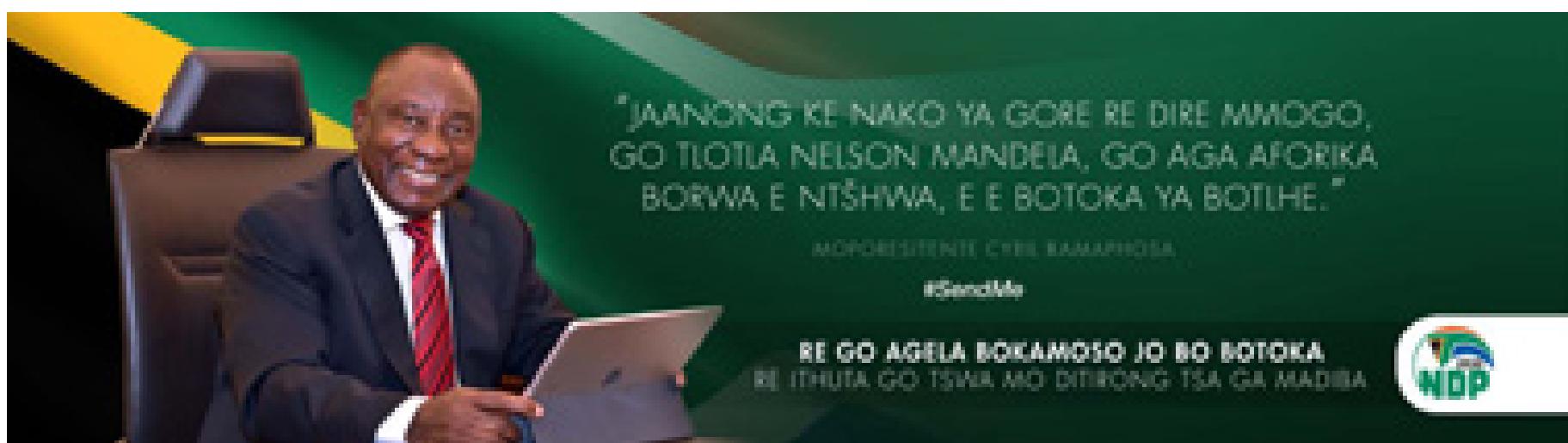
"Matshelo, boitekanelo le kemopholo ya diketekete tsa batho di santse di le mo kotsing. Merwalela e bakile

tshenyo e e kwa godimo go ikonomi le loago," a rialo.

Boemelakepe jwa Durban, jo bo leng botlhokwa go ikonomi ya Aforika Borwa e bile e le bongwe jwa mae-melakepe a magolo e bile bo tlhanasela go gaisa mo kontinenteng, bo amegile thata.

Botlhokwa jwa Boemelakepe ba Durban le mafaratlhaphela a a amanang nabo tebang le tiragatso e e nonofileng ya ikonomi ya naga go kaya gore matlhotlhaphelo ano a na le ditlamorago tse seabe sa tsona se seng kwa KZN fela, ga rialo Moporesidente.

Go setse go dirilwe tswelepo le ditiragatsong tsa go busetsa ditiro kwa Boemelakepe jwa Durban. Go bulwa ditsela tse dingwe gore dillori di kgone go fitlhelela boemelakepe le go phepafatso matlakala mo boemelakepeng.

Lwantsha bosenyi, e seng batswakwa

Dingwaga di le 25 tse di fetileng, Mola-otheo wa rona o montshwa wa temokerasi o ne wa tsena mo tirisong. Ka go amogela Mola-otheo o, re netefaditse maitlamoa rona go setshaba se se ikaegileng ka meono ya temokerasi, bosiamisi jwa loago le ditshwanelo tsa botho.

Re ne gape re ikgolola ka botlalo go tswa mo maitemogelong a rona a a fetileng. Seno e ne e le maitemogelo a tsamaiso ya loago e e neng e ikaegile ka bosemorafe, e e neng ya itshupa ka taolo ya motsamao wa batho, go beelana ditiro, mafelo a ditlhophatse di rileng, le dipasa tse di neng di tshabiwa.

Fa borraarona ba ne ba thala Tshata ya Kgololosego ka 1955, eo metheo ya yona e tsentsweng mo Mola-theong wa rona, le go itsise gore Aforika Borwa ke ya botlhe ba ba tshelang mo go yona, ba ne ba batla setshaba se se gololosegileng go tswa go

ditlwaelo tsa bosemorafe, bomorafe, kgethololo go ya ka lotso le bong.

Ke ka moo go utlwisang botlhoko thata go bona ka moo ditragalo tsa sešweng tsa go nna kgatlhanong le batswakwa mo dikarolong tsa naga e le poletso ya ditragalo tse di fetileng tsa nako ya tlhaolele.

Re bone baagi ba poraefete ba emisa batho mo mebileng le go ba pateletsa go tlhagisa makwaloitshupo go netefatsa maemo a bona a bofaladi. Re bone baeteledipele ba sepolotiki ba bangwe ba bolela dipuo tse di senang bopaki bope ka ga batswakwa le go dirisa botlhlaswa dingongo-rego tsa batho go ingokela balatedi ba bangwe.

Re bone megwanto go ya kwa matlong a batho le mafelo a bona a phuru-phudiwa go batliwa bopaki ba ditiro tsa bosenyi. Re bone batho ba tlhaselwa, ba utlwisiwa bothhoko le gona go bolawa gonane ba lebega kgotsa gonane ba bua ka

mokgwa o o rileng.

Eno ke tsela e bagateledi ba tlhaolele ba neng ba dira ka yona.

Ba boletse fa bangwe ba batho ba ka tshela fela mo mafelong a a rileng, ba dira dikgwebo tse di rileng kgotsa ba dira ditiro tse di rileng. Ka fa tlase ga puso ya tlhaolele, batho bantsho ba ne ba tsewa e le babelaelwa ka gore fela ba bantsho le go emisiwa ke mapodisi fa ba fitlhelwa mo mafelong ao a neng a bidiwa a basweu. Batho bantsho ba ne ba patelediwa go tlhagisa dipasa mme fa ba sa di tshola, ba ne ba isiwa kgolegelong.

Re ka se letle ditshiamololo tse di jalo go direga gape.

Ditragalo tsa sešweng tsa kwa motsesetoropo wa Diepsloot kwa Gauteng ke tse di neng di utlwisa botlhoko. Mo sebakeng sa mafelo a beke e le nngwe, batho ba le supa ba ne ba bolawa, mme seo se ne sa baka ditshupetso.

Tatlhegelo ya botshelo e utlwisa bothhoko, fela jaaka go bolaiwa ga Moafrika yo o tswang kwa Zimbabwe ka diatla tsa ba go tweng ba sireletsatsetshaba.

Bosenyi ke bothata jo bo masisi mo nageng eno. Bo ama baagi bothe e bile batho ba lapile go tshela ba boifa dinokwane.

Go na le seo se builweng ke dingwe tsa ditlhophatse di kgatlhanong le bofaladi le batho ba bangwe, batllamolao ba bosenyi ke batho bantsho le basweu, banna le basadi, batswakwa le baagi.

Bosenyi, e seng batswakwa, ke sera sa rona bothe mme re tshwanetse go dira mmogo go se fenyenya.

Re ka se fenyenya bosenyi ka tshusumetso, tirisodikgoka,

matshosetsi le go itseela molao mo matsogong ka go tlhasela batswakwa, bogolosegolo baditshaba go tswa kwa dinageng tsa Aforika.

Re amogela gore baagi ba le bantsi ba na le ketsaetsegoka ntlha ya go retelelwga go go bonalang ga sepodisi gomekamekana le disenyi.

Gareng ga dikgato tse re di tsayang go thusa sepodisi ke go thapa mapodisi a tla-leletso a le 12 000.

Gape re tlhoma gape diforamota sebaagi go ralala naga. Diforamotseno di tlisa dikemedi tsa baagi le mapodisi mmogo go tokafatsa pabalesego ya selegae le go rwesa sepodisi maikarabelo.

Le fa tota re oketsa ntwa ya rona kgatlhanong le bosenyi, ga go na lebaka le le utlwlang la batho ba ba itselang molao ka bobona.

Ka nako e le nngwe, re lemoga gore go fuduga go go seng mo molaong go baka kotsi go pabalesego, tsepamo le tswelopele ya ikonomi ya Aforika Borwa.

Khudugo e e seng mo molaong e ama thebolo ya ditirelo le go baya mokgwleo wa tlaleletso go ditirelo tsa botlhokwa tse di jaaka boitekanelo le thuto.

Jaaka naga e nngwe le e nngwe e e gololosegileng, re na le tshwanetse go tswang dipholisi le dikgato tse di tla netefatsang boleng jwa melelwane ya rona, go sireletsatsetshaba tsa Maafrikaborwa le go tlamela ka gore bothe bao ba nnang mo teng ga melelwane ya rona ba na le tshwanetse go semolao go rona fano.

Go laola dikhudugo ke maikarabelo a puso.

Ga go moagi ope wa

poraefete yo o ka tsayang karolo ya bothati jwa bofaladi kgotsa jo bo diragatsang molao ka go pateletsatsetshaba go tlhagisa boitshupo.

Ka fa tlase ga Karolo 41 ya Molao wa Bofaladi, ke fela leloko la sepodisi kgotsa motlhankedi wa bofaladi yo o ka kopang mongwe go itshupa jaaka moagi, monni wa leruri kgotsa motswakwa.

Fa batlhankedi bano ba dumela, ka lebaka le le utlwlang, gore motho o monneng e se ka fa molaong, a ka tshwarwa fa go santse go dirwa dipatlisiso ka ga maemo a gagwe. Ka go dira jalo, bothati jwa molao bo tshwanetse go tlotla ditshwanelo le seriti sa motho yoo.

Go tsenengwa tirisong ga molao wa khudugo ke ntlha e kwa godimo ya puso.

Re dira go netefatsa gore digongwana tse di dirang boferefere jwa bofaladi ba dirisana le batlhankedi ba ba senang nnete ba a sekisiwa.

Jaaka dikgwebo tse dingwe, dikgwebo tsa batswakwa di tshwanetse go obamela melao e maleba, go akaretso melao ya boitekanelo le pabalesego, di nne le diphemiti le dilae-sense tse di batlegang, le go duela makgetho a a maleba.

Re temokerasi e e the-ilweng ka taolo ya molao.

Ditiro tse di tlhokang molao tse di lebisitsweng kwa baaging ba dinaga di sele, go sa kgathalesege gore ba na le makwalo a kwadiso kgotsa ga ba na makwalo a kwadiso, ga di kitla di letlelewla.

Gompieno, re ka tswa re lwa le baagi go tswa kwa Zimbabwe, Mozambique, Nigeria kgotsa Pakistan. Kamoso, re ka lwa serona.

A re samaganeng le go fenza bosenyi, go sa kgathalesege gore ke mang yo o bo dirang.